

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 14 juli 1914 kl. 8 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till höjande av jagarnas stridsvärde m. m.

I en till riksdagen avlåten till särskilda utskottets nr 1 förberedande behandling hänvisad proposition, nr 87, av den 13 maj 1914, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollen över sjöförvarsärenden för den 14 november 1913 och den 13 maj 1914 föreslagit riksdagen att till anskaffning och anbringande av dubbeltuber å jagarna Ragnar, Sigurd, Hugin och Munin, för installerande av ejektorer för askans avlägsnande ur eldrummen å jagarna Mode, Magne, Wale och Ragnar, till anordningar för eldning med flytande bränsle å jagarna Mode, Magne, Wale, Ragnar och Sigurd, för anordnande av kombinerad vek- och droppsmörjning å jagarna Wale, Ragnar, Sigurd och Vidar samt till åtgärder för tillgodoseende av beboeligheten å samtliga jagare må användas ett sammanlagt belopp av 117,850 kronor av behållningen å anslagen till nybyggnad av jagarna Hugin och Munin.

Utredningen i ämnet innefattas uti ett av departementschefen till ovanberörda statsrådsprotokoll den 14 november 1913 avgivet yttrande av följande lydelse:

»Den svenska flottan äger för närvarande åtta jagare, nämligen Mode, Magne, Wale, Ragnar, Sigurd, Vidar, Hugin och Munin. Av dessa är Mode, som färdigbyggdes år 1902, den äldsta; Hugin och Munin äro de yngsta fartygen av denna typ och färdigbyggdes, den förra år 1911 och den senare år 1912. I varje jagares bestyckning ingå fyra torpeder, av vilka två äro förvarade vardera i en enkeltub och två i en kista förut.

I underdånig skrivelse den 3 oktober 1913 har marinförvaltningen anfört följande:

I högste befälhavarens över kustflottan generalrapporter åren 1909 och 1911 hade framhållits önskvärdheten av att flottans nuvarande jagaretyp utvecklades och stärktes genom uppställande av två partuber (dubbeltuber) i stället för de nuvarande enkeltuberna. Till jämförelse

hade därvid omförmälts, att danska torpedbåtar om cirka 200 tons vore försedda med ej mindre än fem torpedtuber, därav en fast stävtub, två enkeltuber bordvarts och en partub akterut. Jämväl i övriga mariner gjorde sig en strävan att öka antalet torpedtuber å torpedfartygen allt mera gällande.

Marinförvaltningen hade fördenskull låtit verkställa utredning i fråga om de svenska jagarnas förseende med dubbeltuber, och hade det därvid visat sig, att genom anbringande av sådana tuber och ombordtagande av ytterligare två torpeder eller inalles sex torpeder, av vilka fyra skulle förvaras i tuberna och två i kista förut, viktökningen komme att uppgå till endast omkring 2,900 kg. samt att den därav föranledda fartminskningen beräknades till cirka 0,07 knop vid högsta fart. Att jagarnas stridsvärde skulle genom den sålunda ökade bestyckningen i väsentlig grad förbättras, låge i öppen dag.

Kostnaderna för tubernas tillverkning och uppställning ombord samt för erforderlig ökning av inventarier ävensom för provskjutningar beräknades till 19,300 kronor för varje båt eller för de fyra jagarna Ragnar, Sigurd, Hugin och Munin, å vilka denna förändrade anordning nu syntes böra vidtagas, tillhopa 77,200 kronor.

Vidare hade i förenämnde högste befälhavares generalrapporter under de senare åren erinrats om önskvärdheten, att även de äldre jagarna bleve, i likhet med senare byggda jagare, försedda med ejektorer för askans avlägsnande ur eldrummen. Att sådana ej funnes vore synnerligen olägligt och gjorde en längre kontinuerlig forcering omöjlig på grund av den mängd aska, som hopades i eldrummen utan att kunna bortskaffas annat än genom däcksluckornas öppnande, varunder full forcering ej kunde vidmakthållas. Denna anordning, för vilken kostnaden beräknades till 1,100 kronor för varje jagare, borde installeras å jagarna Mode, Magne, Wale och Ragnar.

Anordningar för eldning med flytande bränsle vore å jagarna Mode, Wale, Ragnar och Sigurd vidtagna endast å två av fartygens fyra ångpannor, medan jagaren Magne helt och hållet saknade sådan anordning. Eldning med flytande bränsle vore avsedd att tillgripas dels för att hastigt kunna få upp högsta möjliga fart och dels för att vidmakthålla farten, då kolfyrarna började bliva igenslaggade och slaggning ej borde företagas. Anordningen borde därför finnas å fartygens samtliga ångpannor, enär det ej vore säkert att just de pannor, där den funnes vidtagen, vore påeldade. Kostnaderna för dessa anordningar, inberäknat erforderliga förändringar av brännoljecisternerna, beräknades uppgå för vardera av jagarna Mode, Wale, Ragnar och Sigurd till 4,000 kronor och för Magne till 5,500 kronor.

För smörjning av propellermaskinerna å jagarna Wale, Ragnar, Sigurd och Vidar vore anordnad s. k. droppsmörjning, vilken, ehuru praktisk och ekonomisk vid gång med högre fart, dock bleve vid gång med lägre fart mindre ekonomisk än den förut brukliga s. k. veksmörjningen. Sedan marinförvaltningen av varvscheferna vid flottans stationer infordrat yttrande och förslag häröver, hade kostnaden för anordnande av kombinerad dropp- och veksmörjning angivits till 2,050 kronor för Wale, Ragnar och Sigurd samt till 2,400 kronor för Vidar. Som den föreslagna anordningen skulle medföra besparing i driftkostnaderna, tillstyrkte marinförvaltningen förändringens utförande.

Erfarenheterna från kustflottans vinterövningar hade givit vid handen, att beboeligheten å jagarna borde bättre tillgodoses antingen genom att isolering av fartygssidan och värmeledningen gjordes mera effektiv eller genom att inredningen förändrades, så att kojerna ej låge bordvarts. Kostnaden för dessa förbättringar beräknades uppgå till sammanlagt 3,200 kronor, och ansåg marinförvaltningen, att sådan anordning borde vidtagas. I samma syfte borde, såsom av varvschefen i Karlskrona föreslagits, järndäcket å Mode beläggas med tjock i asfalttjära inlagd segelduk för att åstadkomma bättre isolering av däckets och förhindra fuktbildning å däckets undersida i hytter och mässar, vilket arbete beräknades kosta 3,000 kronor.

För bestridande av de sålunda ifrågasatta utgifterna, beräknade till sammanlagt 117,850 kronor, syntes medel lämpligen böra beredas från den behållning av minst 150,000 kronor, som förefunnes å anslagen till nybyggnad av jagarna Hugin och Munin.

På grund av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte ej mindre medgiva, att för anskaffning och anbringande av dubbeltuber å jagarna Hugin och Munin måtte få användas 38,600 kronor av omförmälda behållning å anslagen till nybyggnad av dessa fartyg, än även hos Riksdagen göra framställning om medgivande att av samma behållning få använda dels för anskaffning av dubbeltuber jämväl å jagarna Ragnar och Sigurd ett belopp av 38,600 kronor, dels för övriga ovannämnda anordningars vidtagande å jagarna sammanlagt ett belopp av 40,650 kronor.

I skrivelse den 3 november 1913 har andra försvarsberedningen med anledning av en utav mig hos beredningen i sådant hänseende gjord förfrågan meddelat, att de inom beredningen pågående utredningar i fråga om ändringar i den nuvarande jagaretypen icke av beredningen ansåges innefatta något hinder däremot, att åtgärder nu särskilt för sig vidtoges för att de i marinförvaltningens skrivelse föreslagna anordningar komme till utförande.

Mot de av marinförvaltningen föreslagna anordningarna för höjande av jagarnas stridsvärde och minskning i deras driftkostnader synes mig intet vara att erinra.

Jag biträder ock marinförvaltningens uppfattning därom, att den förefintliga behållningen å anslagen till nybyggnad av jagarna Hugin och Munin lämpligen bör tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för utförande av de ifrågasatta åtgärderna.

Emellertid anser jag mig ej kunna förorda att, på sätt marinförvaltningen förutsatt, ett belopp av 38,600 kronor av nämnda behållning finge utan Riksdagens hörande användas för anskaffning och anbringande av dubbeltuber å jagarna Hugin och Munin. Då dessa båda jagare redan äro färdigbyggda och ingått bland flottans stridsfartyg, synes det mig nämligen givet, att uppkommen behållning å anslagen till deras byggande, vilka beviljats på extra stat, endast efter Riksdagens medgivande kan användas för utförande av anordningar, som icke tillhöra den ursprungliga planen för fartygens byggande. Sistberörda fråga torde därför liksom övriga här förevarande böra underställas riksdagens prövning.»

Utskottets
hemställan.

På grund av vad i ärendet förekommit, får utskottet, som icke har något mot förevarande framställning att erinra, hemställa

att riksdagen må medgiva att till anskaffning och anbringande av dubbeltuber å jagarna Ragnar, Sigurd, Hugin och Munin, för installerande av ejektorer för askans avlägsnande ur eldrummen å jagarna Mode, Magne, Wale och Ragnar, till anordningar för eldning med flytande bränsle å jagarna Mode, Magne, Wale, Ragnar och Sigurd, för anordnande av kombinerad vek- och droppsmörjning å jagarna Wale, Ragnar, Sigurd och Vidar samt till åtgärder för tillgodoseende av beboeligheten å samtliga jagare må användas ett sammanlagt belopp av 117,850 kronor av behållningen å anslagen till nybyggnad av jagarna Hugin och Munin.

Stockholm den 14 juli 1914.

På utskottets vägnar:

KARL STAAFF.